

Budapestre vonatkozó ujságcikkek		Osztályozás
Szerző:	<i>Sebestyén György</i>	92
Cím:	KISFALUDY KÁROLY	<i>Kisfaludy Károly</i>
Forrás:	<i>Ujság és Hírlap</i>	1955
(Hely)	(Idő)	(Köt. v. füz.)
	<i>1955. X. 22.</i>	(Oldal)
		Helyszám:

Negyvenkét éves korában, ma 125 esztendeje vitte el a tudóvész. S túl volt már a harmincon, amikor először aratott sikert az irodalomban. Csak egy évtizede volt hát alkotó munkára. De amikor eltemették, egy új magyar író-nemzedék érezte szellemi vezérének, addig nem látott néptömeg gyűlt össze koporsója körül, s emléket országsszerte megülték a színtársulatok.

Nyolcadiknak, a legkisebbnek született: egy zord és kevély ember, s egy halott — a szülésbe behalt — anya fiának, s egy talán túlságosan is jókedélyű nagybirtokos és költő, Kisfaludy Sándor, öccsének. Mint a mesebeli legkisebb királyfinak, úgy kellett kiharcolnia a boldogságot; annyit kellett küszködnie, nem csoda, ha korán belepusztult. Győrről kezdett tanulni, de az ötödik osztály után otthagya az iskolát, s 1804-ben katoná lett. Küzdött a napóleoni háborúkban, de 1811 nyarán már Pestre volt újra, s kilépett a katonaságtól. »Könnyelműséggel párosult búskomorság és elégtelenség» — így vall e lépés okáról, elhallgatván, férfinemével, hogy egy kudarcba fulladó nagy szerelem készítette a lépésre. Meg akart házasodni, s erre nem futhatta a tisztí fizetésből: de mire rangjáról lemondott,

menyasszonya hagyta el, s ő magányosan volt megint. Bécsbe ment aztán a festészeti akadémiára, de azt is otthagya: kis akvarelleket csinált, vagy elefántcsontot díszített képersekkel, ebből próbált mesélni. De akkor már fiókjában volt *A tatárok Magyarországon* hírvirata, s a Bureszínházban figyelhette a külföldi dráma virágzását és megismerkedhetett a népszerű Körnerrel. Voltaire-t is fordított, de aztán mégsem volt maradása tovább Bécsben, Itáliába ment, majd rövid időre vissza Bécsbe, Pozsonyba s végre, ötévi hányattatás után, újra Pesten telepedett meg. Próbált festegetésből élni, de megint csak nyomorgott. Bátyja akkor már a nádor hadsége volt, ügyet sem vetett rá. S aztán, végre, eljött 1819.

1819-ben Székesfehérvárott Eder György színészei bemutatták *A tatárok*-at. Később Pestre jött a társulat, s megismételte az előadást. Végre, végre zúgott a taps. Aztán 1820-ban színre került a *Kérők* is, s mint a *Pannonia* beszámolója: »A szerző nevét tetszéssel hangoztatták a teremben, és minden karzatról, s minden páholyból visszhangzott: *Vivat Kisfaludy!*» Mennyit jelentett az a »*Vivat Kisfaludy!*»

Kisfaludy Károlynak! Egyéni és társadalmi igazolását egyaránt kihallhatta belőle. Darabjait aztán németre is fordította Gaal György, pesti és bécsi német színházak játszótlak munkáit, s a pesti írói kör már figyelt rá és várta, mit ír, mit mond, 1822-ben aztán megindult az *Aurora*. Vörösmarty, Bajza, Czuczor, Toldy küldte írásait az új folyóiratnak és még hányan, jó hazafiak, de közepes írók s ma már névtelenek. Még egy szerencsétlen szerelem keserítette, de most már megtörni nem tudta: kezéből versek, drámák, novellák, cikkek kerültek ki csodálatos bőségben, s közben tanult is, mert amit tudott, azt úgy szedte össze ifjúkorában rendszertelenül, ahogy az élet hozta. Érezhette, hogy nincsen már sok ideje. Munkálkodnia kellett. Beteg volt már, de új politikai tervbe is belevágott: elvállalta Széchenyi alapítandó hírlapjának szerkesztését. A lap, a *Jelenkor* és *Társalkodó*, meg is indult, aztán az Akadémia is beválasztotta tagjai közé, de ezt már nem érthette meg. Betegágya körül csak íróbárái álltak; asszony szeretetét, család szeretetét nem érezhette. Őt nappal halála előtt meglátogatta ugyan a bátyja, Sándor, de neki is csak annyi volt az aggodalma, hogy öccsének ki nem egyenlíthető

adósságai árnyékot vetnek majd a Kisfaludy névre. Az aggodalom felesleges volt, 918 forint és 41 krajcár maradt Kisfaludy Károly után.

S maradtak halhatatlan művek, maradt az *Aurora* köre, maradt a gyorsan érlelődő magyar irodalmi köztudat. Nagyon kellett a Kisfaludy Károly áldozata, hogy termőföldé változzék az az irodalmi sivatag, amelyben már ott fehérlette a Csokonai csontjai, s ahol most, végre, végre gyökeret tudott verni a Vörösmarty, Petőfi, Arany égig érő fája.

Ő már a polgárosodó országnak, s benne a városi életnek is írója.

Korán elszelkadt nagybirtokos családjától, korán szembe is kerül vele, s minthogy nem volt még társadalmi és szellemi közösség, amely befogadhatta volna, magányosan vergődött. Vergődött? Irodalmi törekvéseiben már korán kibontakoztak azok a gondolatok és eszmények, amelyek egy polgárosuló ország felé mutattak. Vergődött, de ez a vergődés már korán s szinte észrevétlenül küzdelemmé, sőt tudatosan vállalt és vallott nemzeti és polgárosító harcá alakult át. Igaz, hogy Körner-től tanult, igaz, hogy Goethe mintájára írt epigrammákat, sőt ezt is tudjuk, hogy a *Kérők* alapötletét Kotzebue *Legjobb*

az egyenes út című darabjából vette. De a külföldi minta csak példát adott és buzdítást; az idegemből vett ötletek megmagyarosodtak munkáiban, s e sajátosságos újjászülésben végül is a magyar társadalom

irodalmi kifejezőként jelentek meg. A napóleoni háború katonájaként bejárta fél Németországot, sokat élt Bécsben, barangolt Itáliában, de amit magába szítt, azt hazahordta, művekbe sűrítette, s a magyar nemzeti irodalom ügyének áldozta. Az irodalmi életnek ilyen ember kellett; széleskörűen tájékozott, gyors fölfogású, biztos ítéletű és szervező munkában fáradhatatlan. Kazinczy már öreg volt, nemcsak korát tekintve; ő már megtette, amit megtehetett. Kellott a friss szellemi erő. S Kisfaludy derűs realizmusa, erős humanizmusa úgy folytatta, amit a Kazinczyék nemzedéke kezdett, hogy túl is lépett rajta, s mintegy átadta a századforduló polgári felvilágosodásának örökségét a 48-as forradalom írónak és közvetlen elődeiknek. Hiszen 1848-ban még csak hatvan esztendő volt, s mint Vörösmarty, ott állhatott volna ő is a forradalom mellett...

Eszméinek ereje, nyelvének ízes magyarsága, írói egyéniségének kedves leleményessége

vívta ki kora megbecsülését, s ez az, ami mai olvasót, színműveinek mai nézőit is elragadja. Az elmúlt százharzi évad próbáját is adta Kisfaludy csorbítatlan népszerűségének. Egyik színházunk a *Kérők*-et újíttotta fel, alig igazítván rajta, másik színházunk a *Családások*-at adta, erősen átdolgozva. A kettő közül az eredeti formájában előadott *Kérők* aratta a nagyobb művészi sikert és elismerést. De mindkettő arról vallott, hogy kár volt heverni hagyni az első magyar vigjátékokat. Élnék azok ma is, ha szeretettel és léttel telieskerülhetnek szívre. S ezt bizonyítja legjobb verseinek, novelláinak változatlan sikere is. Bizony, nem hiába hangzott el a *Kérők* első bemutatóján az a »*Vivat, Kisfaludy!*«. Kisfaludy él.

Sebestyén György